XVI

MÍSTO DOPISU

Milý Antoníne!

Ptáš se již potřetí, co dělám a do čeho jsem zapadl, že nepíši ani fejetonů, ani veršů, ani dopisů, a zdali jsem se již docela věnoval světu zvířat a bylin. A já stojím pod splavem, blíží se poledne, slunce pálí, po splavu tekou malinké praménky, jež si našly nějaký otvor v prkenném nastávku, šumí to a pleská lahodně a líně, voda se mihotá, až oči bolí: hledím na bílý, kolébající se brk a čekám třetího pstruha.

Je to umíněnost moje, vím, že jest již pozdě, že nezabere již, ale myslím si, tres faciunt collegium, a se dvěma nechce se mi domů.

Ale kvůli rybám toliko nezanedbávám, věř mi, těch několika posledních blížních, na něž ještě někdy vzpomenu. Jsem i jinak velice zaměstnán a nevím, co dříve.

Pstruzi ovšem lákají mne prozatím nejvíce. Když si voda prodělá ve splavu větší skuliny a rozešumí a rozpění se dole v zběsilém tanci, ty mršky strakaté vyskakují až do půli splavu, jsou mezi nimi pěkné kusy, a rybářské srdce moje nedá mi pokoje. Ale také hříbečky již rostou, pevné a čisté jako panenky. A jahody počínají na nejvyhřátějších místech.

Vůbec nechodil bych nejraději ani k obědu. A přece ještě jiná práce čeká a volá, až mi to ve svědomí pálí. Nové Bradáčovy vazby jsem ještě ani pořádně nepohladil. A pak to hlavní: chci ještě před prázdninami zahráti si na velkonakladatele; dělám korektury, píši, běda, obchodní dopisy, srovnávám adresy a čekám netrpělivě poštu.

Je to hrozné, jak čas prchá. Jsem již nervózní z té přílišné zaměstnanosti: přál bych si půl hodiny dlouhé chvíle (nikoli nudy, neboť té bestie jsem dosud nepoznal zblízka), půl hodiny bezvětří, kdy ticho náhle tě políbí, až to zazvoní jako zlatý klíček k nebeské bráně: ve skutečnosti je to verš, který slibuje báseň, dovolí-li se mu po chuti a bez překážky zvučeti.

Tedy zde máš důvod, proč jsem ti tak dlouho nepsal

a proč jsem se dnes rozhodl zabíti dvě mouchy jednou ranou: napsati fejeton místo dopisu a dopis místo fejetonu. I při tom ostatně bude mne péro páliti v ruce...

Den je příliš krásný. Židovky v pestrých županech jako nažraní hadi plazí se podle řeky a jejich čtrnácti- a šestnáctiletá mláďata vzbuzují hříšné laskominy. Člověka napadne všetečná otázka, proč ti inženýři od vodovodu neloví mezi nimi a jezdí raději do Brna na dostaveníčka s českými dámami. Ale hned si vzpomene, že také čeští elegáni brousící villegiaturou koří se úspěšně hezkým židovkám, — a „pobouřený vlastenecký cit" se upokojí. Ve skutečnosti jako je ti osobně zcela lhostejno toto vyhřívající se a naparáděné stádečko, tak také jako občan cítíš, že je to hrozně vuřt, co tato společnost koná, jak zahání nudu a ukojuje pudy. Jen když politiku nedělá a za tři měsíce zmizí. Proč ostatně nemíti malou tichou radost z té líné, smyslné atmosféry, která v horký červnový den rozlita je celou dědinou? Tací lidé nedali by se vůbec snésti, kdyby neměli aspoň trochu zvířecích pudů. A člověku by se někdy teprve stýskalo po revolučních ozdobách kandelábrů.

Nemysli však, milý Antoníne, že příliš cítím zde tu městskou člověčinu. Mužů si nevšímám a po ženách ze zvyku dávám klouzati roztržitému pohledu, vzpomínaje při tom nejvýše oné římské krasavice, o níž psal Gautier paní Sabatierové, že její ňadra po rozšněrování explodovala, vyrazila podlahu, rozlila se na Via Condotti, valila se po Corsu až na Benátské náměstí a zanechala hosty tonoucí v povodni lilií a růží. Zde by se to mohlo také přihoditi, jen ta povodeň nebyla by asi z květů tak vonných. Tento Gautierův dopis citován je v jednom ročníku Mercuru de France. Ostatek jest ještě nemravnější a tak jsem měl z toho radost a přeložil jsem to a...

Teď jsem tedy u toho nejdůležitějšího, o čem chci ti psáti. Za několik dní pošlu ti první číslo periodického tiskopisu, jenž bude bezpochyby velmi neperiodický, jemuž ze skromnosti říkám bibliofilský věstník a jenž se jmenuje Philobiblon. Tímto slovem, které se mi zdá velmi dekorativním pro můj titulní list a které ovšem bude shledáno

hrozným všemi filistry, jejichž pedantstvím česká bibliofilie divže neonemocněla, nazval v době inkunábulí Richard de Bury svůj latinský traktát o lásce ke knihám. U nás budeme pod touto vlajkou psáti nejen o lásce k dobrým knihám, nýbrž vůbec o lásce k hezkým věcem a také o nenávisti k věcem ohyzdným a pitomým. Vesele a kriticky, bez pedantérie a bez bázně.

Víš přece, jak se dívám na naši bibliofilii. Nezapomínám, že je dosud mnoho krásných věcí na světě a dobrá kniha že je toliko jednou z nich. Opouštím často knihu pro ostatní krásy světa, poněvadž miluji život pěkně košatý, a nikoli jen jedním směrem vyvinutý; a nedám se již ani knihami zotročiti, poněvadž odmítám všecky zevní imperativy. Chtěl bych, aby kniha přicházela k lidem nikoli jako profesor se vztýčeným ukazováčkem, nýbrž jako pěkná milenka. A jako s milenkou je rozkoš největší, když má dívča prádlo sněhobílé a čerstvým vzduchem vonící, je třeba, aby také kniha, kterou milujeme a jako oko v hlavě střežíme, měla krásný zevnějšek, dýšící poctivostí a vkusem řemeslníka-umělce.

A jak také víš, počíná se tato rozumná bibliofilie u nás šířiti dík iniciativě více nebo méně soukromé: již se myslí na to, aby hlavně skutečné literární poklady naše dostaly důstojné roucho, a u všelijakých těch výjimečných tisků přestává pomalu divoká libovůle a vítězí neformulované, ale zdravé zásady skutečného typografického umění.

Ale právě teď, jak zdá se mi, potřebuje česká bibliofilie nestranný orgán obranný a kritický, nějakého oddaného rytíře, který by bděl nad mladou naší princeznou, ohrožovanou různými draky. Pražský Český bibliofil nevychází, ač se prý k tomu stále chystá. Ale i kdyby vycházel, byl by sotva tím, čeho potřebujeme. Pražský bibliofilský spolek, který má jej v moci, je těleso příliš úřední, nehybné, neodvážné. Také jsou v něm lidé, kteří se bojí ďábla, který ve smyslných podobách mutí pastorské duchy. Ten jeden ročník, který vyšel, to byla publikace spíše parádní než užitečná. A především nekritická. A nekritickým Český bibliofil zůstane, i když vstane z mrtvých. Jako orgán spol-

ku spíše amatérského než odborného nebude míti nutné svobody a odvahy. Neřekne například panu O. Štáflovi, který tolik hřeší na účet krásné knihy a grafiky, neřekne mu od plic pravdu. Nepůjde například do boje proti nakladatelským pašům. A tak dále.

Philobiblon naopak chce pobuřovati. Bude věstníkem několika dobrých našich edicí, bude ochotně i věstníkem pražského spolku, rozhodnou-li se páni pro to: po té stránce chce pouze sloužiti; ale tam, kde odpovídati bude toliko redaktor, tam bude se mluviti zase jednou postaru, bez ohledu napravo nebo nalevo, tak, jak se již přestalo od jisté doby mluvit v českých časopisech.

Ovšem, milý Antoníne, okruh našich zájmů nebude tu příliš široký. Ale nebudeme ho také zúžovati zbytečně. Od krásné knihy je zcela malý skok ke krásné rytině a většina takzvaných bibliofilů tento skok učinila hned na počátku. Philobiblon bude si všímati všeho umění grafického a všeho uměleckého řemesla grafického také. A jako se to rozumí u zahraničních časopisů podobného rázu, bude se také u nás samo sebou rozuměti, že Philobiblon dle potřeby věnuje nejednu stránku umění vůbec a všemu kulturnímu životu. A pochybuji, že — kromě leda potrefených, jichž ovšem bude asi nemálo — pohněváme si někoho, když se dokonce rozhovoříme někdy i o věcech, které souvisejí — s kulturou srdce a nervů...

Tedy vidíš, milý Antoníne, že člověk i v lese na pařezu a u vody při rybaření může vyseděti divoké vejce kukaččino. Ba mám tu někdy myšlenky velmi kruté, bojovné, nepokojné.

Kdybys mne tu tak viděl pod splavem napolo hypnotizovaného žárem a mihotáním vody a zdánlivě zcela zahloubaného v pozorování kolébajícího se brku, řekl bys, že již nedovedu nehorázně si odplivnouti. A přece! Kdybys věděl, jak se mi někdy zasteskne po tom starém našem praporu rudém! Jak rád bych vlezl někdy až po kolena do toho bahna, ve kterém jej utopili vypasení pastýři zmalátnělého stáda, abych jej vynesl na světlo boží, vypral v čisté, pstruhové vodě, osušil v pryskyřičném vzduchu, drahý,

drahý, drahý. Chtěl bych mu vrátiti svěží rudost našeho mládí a jeho žerdí bíti a bíti...

Lasciate ogni speranza... Milý Antoníne, člověk není nikdy docela spokojen a já se znám příliš dobře, znám svůj žaludek, tak snadno otrávitelný, znám své bližní, kteří chodí a říkají: aspoň tak a tak, a první dali by se na útěk. A proto věř především, že je mi dobře, hihihi, docela dobře pod praporem smaragdovým. Pan dr. Ocásek je přesvědčen, že jsem se polepšil; pan inspektor Mrcásek řekne, že jsem nepolepšitelný a že se mnou nic není, poněvadž v 1. čísle Philobiblonu otiskl jsem ten Gautierův dopis. A pan Vonásek dá mne do klatby, že jsem si tu pohovořil s Právem ženy.

Panu bibliofilu Mrcáskovi připravil jsem ostatně ještě jednu mrzutou chvilku. Dotiskují mi právě další velkonakladatelský podnik: Mladého Flauberta Zápisky z cest. Je to pěkný dokument svěží, galské mladosti literárního „benediktýna". Pan Mrcásek bude v tom viděti toliko to, co v tom viděl berlínský von Jagow, když to zkonfiskoval. Jagowa klepli přes prsty a překlad zase pustili; pan Mrcásek bude mlčet, aby nebyl klepnut.

Milý Antoníne, bude to pěkná knížka. A tož se již nezlob, že jsem ti tak dlouho nepsal. Tak tuze zaměstnanému člověku musíš to přece prominouti. Mně je také na všecko dlouho čekati.

Budu patrně čekati na abonenty jako teď na toho třetího pstruha. Nebere a nebere. A mně kručí již v břiše přesto, že dýmám. Měl bych jíti k obědu. Bude to něco nahonem (neboť žena je právě tak strašlivě zaměstnána jako já), něco nahonem a salát s kyselou smetanou.

Hm, salát s kyselou smetanou... ten třetí pstruh zcela jistě již nezabere... Sbohem, splave! Sbohem, Antoníne!